

UBC

PROGRAMA

6

4, 5 I 6 DE NOVEMBRE

SALA 1 PAU CASALS

**XOSTAKÓVITX
CELLO CONCERTO**

NAREK HAKHNAZARYAN I JUANJO MENA
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

ROBERT GERHARD

(Valls 1896 - Cambridge 1970)

ALEGRIES: SUITE DEL BALLE

(1942) - 13'

1. Preàmbulo - Jácara
2. Farruca - Jaleo

DMITRI XOSTAKÓVITX

(Sant Petersburg 1906 - Moscou 1975)

CONCERT PER A VIOLONCEL I ORQUESTRA N. 1, OP. 107

(1959) - 28'

- I. Allegretto
- II. Moderato
- III. Cadenza - Allegretto
- IV. Allegro con moto

Narek Hakhnazaryan, violoncel

PAUSA 20'

CARL NIELSEN

(Norre-Lyndelse, Dinamarca 1865 – Copenhagen 1931)

SIMFONIA N. 4, OP. 29, "INEXTINGIBLE"

(1914-1916) – 36'

Allegro – Poco allegretto – Poco adagio quasi andante – Allegro

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

NAREK HAKHNAZARYAN, VIOLONCEL

JUANJO MENA, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Raúl García, assistent de concertino / Pedro Rodríguez, assistent de concertino / Maria José Aznar / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Katia Novell / Maria Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Ana Kovacevic* / David Olmedo* / Laura Pastor* / Aria Trigas* / Yulia Tsuranova* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assistent / Maria José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Mireia Llorens / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs / Paula Banciu* / Andrea Duca* / Oleksandr Sora* / Clara Vázquez* **VIOLES** Benjamin Beck, solista / Aine Suzuki, solista / Josephine Fitzpatrick, assistent / Christine de Lacoste / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Andreas Süssmayr / Irene Argüello* / Albert Romero* / Johan Rondón* / Nina Sunyer* / Oreto Vayá* **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / Olga Manescu, assistent / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Jean Baptiste Texier / Andrea Amador* / Andrea Fernández* / Manuel Martínez del Fresno* / Joan Rochet* **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Josep Mensa / Anna Grau* / Nenad Jovic* / Salvador Morera* **FLAUTES** Christian Farroni, assistent / Beatriz Cambrils / Ricardo Borrull, piccolo **OBOÈS** Rafael Muñoz, solista / José Juan Pardo / Dolors Chiralt, assistent / Disa English, corn anglès **CLARINETS** Larry Passin, solista / Francesc Navarro / Josep Fuster, assistent / Alfons Reverté, clarinet baix **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent / Slawomir Krysmalski, contrafagot **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent / Pablo Marzal / David Bonet **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó / Andreu Moros* **TROMBONS** Eusebio Sáez, solista / Vicent Pérez / Gaspar Montesinos, assistent / Francisco Palacios*, trombó baix **TUBA** Daniel Martínez* **TIMBALES** Joan Marc Pino / Juan Antonio Martín* **PERCUSSIÓ** Ignasi Vila **ARPA** Magdalena Barrera, solista **PIANO I CELESTA** Jordi Torrent*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez
RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero
PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

*Col·laborador/a

COMENTARI

per **Eva Sandoval**

Perifèria

Des de finals del s. XVIII, l'eix Àustria-Alemanya es va convertir en el centre neuràlgic de la creació i l'exportació de música instrumental. Tot el que no es generava en aquest àmbit, fins ben entrat el segle xx, es continuava considerant, en certa manera, perifèric. En aquest nombrós i valuós grup d'"autors satèl·lit" podem enquadrar els tres compositors d'avui, les obres dels quals, de manera deliberada o forçosa, mostren ressonàncies que evoquen els seus països d'origen.

Comencem amb Robert Gerhard (1896-1970), compositor que, després d'estudiar amb Felip Pedrell a Barcelona, el qual el va instruir en la tradició musical espanyola, va ser alumne d'Arnold Schönberg a Viena i Berlín entre el 1923 i el 1928 i l'únic alumne espanyol del mestre austríac. Després de la Guerra Civil, Gerhard es va exiliar a Anglaterra, on va desenvolupar la major part del seu catàleg. "Gairebé trenta anys d'exili han fet de Gerhard, per a nosaltres, el més desconegut dels nostres compositors: paradoxalment, per al món musical internacional és, sens dubte, el més important dels compositors espanyols actuals". Així valorava la mort de Gerhard el 1970, al *Diario de Barcelona*, el recentment desaparegut compositor Josep Soler.

En les dècades dels anys trenta i quaranta, Gerhard va conrear en gran manera el gènere del ballet. "Com a forma d'art, el ballet indubtablement exerceix una atracció poderosa sobre el músic. La dansa és, al cap i a la fi, una de les arrels bessones de la música. L'altra arrel és la paraula", afirmava el català el 1950. *Alegrías* (1942) és la quarta de les seves cinc partitures en aquest gènere. Forçat pel contracte que havia signat amb la companyia de la ballarina i pedagoga Marie Rambert, va crear una peça d'inspiració andalusista claríssima, que es va estrenar el 1943 a Londres. Els personatges d'aquest divertiment són: una *bailaora* gitana i els seus pares, un empresari teatral, un torero retirat i dues ploramorts. Segons el mateix Gerhard, l'argument és el següent: "La fama i la fortuna promeses per l'empresari no tempten ni sotmeten la ballarina gitana. La seva disconformitat és completa, i per castigar-lo per immiscir-se en la seva vida lliure i feliç es fa un funeral burlesc amb ploramorts de pagament". En el pla musical, ens trobem amb un Gerhard que s'assembla més que mai a Albéniz, Granados o Falla: ornaments melòdics, cadència andalusa, ritmes populars... Però també s'observen ecos de Stravinsky en les tensions harmòniques, la successió de contrastos bruscos i, fins i tot, en l'orquestració, que atorga a la peça una orientació irònica i crítica amb l'Espanya de l'època, confirmada amb les cites de l'*Himno de Riego* (himne nacional durant la Segona República) i la "Marxa fúnebre" de la Sonata per a piano n. 2, op. 35 de Chopin a la secció final.

Dmitri Xostakóvitx (1906-1975) va desenvolupar tota la seva trajectòria sota l'ala de la Unió Soviètica, a diferència d'altres autors russos de la seva generació, i va ser molt criticat per alguns sectors del món occidental. El 1937 i el 1948, el compositor va patir, a més, les dues grans purgues del règim, que l'acusava de "formalista", i per les quals es van prohibir moltes de les seves partitures. El 1959, sis anys després de la mort de Stalin, la situació era ben diferent. Xostakóvitx tornava a ser la figura dominant de la música soviètica. El juliol d'aquell any va acabar el seu Concert per a violoncel n. 1 en Mi bemoll, op. 107, que es va estrenar el 4 d'octubre a Leningrad amb Mstislav Rostropóvich com a solista, que era amic del compositor i dedicatari de l'obra.

El concert es divideix en dues grans parts: el moviment inicial (una "marxa jocosa", segons l'autor) i les tres seccions següents interpretades sense solució de continuïtat. El tema principal

del mordaç “Allegretto”, exposat pel solista, està format per les quatre notes de la coneguda com a firma musical de Xostakóvitx (DSCH). El segon moviment, un líric i melancòlic “Moderato”, comença amb una introducció sòbria que dona pas a un cant lànguid del violoncel. Cap al final d’aquesta secció ens sorprèn el subtil joc tímbric entre els harmònics del solista i la celesta. El tercer moviment és una cadència estesa que crea un pont des del segon bloc meditatiu fins al bulliciós *finale*. Aquest “Allegro con moto” comença amb una cita de la cançó popular *Suliko*, la preferida de Stalin. El virtuosisme del violoncel porta l’obra al seu clímax en una mena de síntesi descarnada i salvatge de tota la composició.

Per la seva part, Carl Nielsen (1865-1931) va ser un dels directors i compositors més originals i influents de Dinamarca, però no va obtenir en vida el mateix reconeixement en l’àmbit internacional. En les últimes dècades s’està revalorant la seva música, especialment les seves sis pàgines simfòniques. Va escriure la seva Simfonia n. 4 “Inextingible”, op. 29 en dos anys, entre el 1914 i el 1916, amb la Primera Guerra Mundial com a teló de fons i enmig d’una profunda crisi matrimonial. A la capçalera de la partitura hi havia aquest lema: “La música és vida, i com ella, inextingible”. Es desenvolupa a través de quatre moviments continus que es basen en la idea que les qualitats elementals de la música són la llum, la vida i el moviment. De fet, Nielsen experimenta aquí amb la tonalitat i amb el ritme, fins i tot amb la instrumentació, ja que hi incorpora dos grups de timbals situats a llocs oposats de l’escenari.

La simfonia comença amb un rugit indomable de timbals i vents al qual s’uneixen les cordes. Un motiu de tres notes es converteix en el tema principal del primer moviment. El segon material ens arriba a través d’una melodia saltironant cantada pels clarinets en terceres que s’ha identificat com “la força de la vida”. Després d’una coda èpica s’arriba al segon moviment, “Poco allegretto”, que lideren els vents amb puntuacions de les cordes. Aquestes exploten al màxim el seu lirisme esquinçat en el “Poco adagio quasi andante” següent, juntament amb els tenebrosos cops del timbal. “Com una àguila muntada en el vent”, diu Nielsen. En l’última gran secció, “Con ánimo”, el danès accentua el dramatisme i l’agressivitat del seu discurs sense parar. La voluntat inextingible i insaciable de viure triomfa en una reafirmació inequívoca i victòria final.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

